СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 6. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 9-го січня 1945. No. 6. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, January 9, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

Коляда Каторжників

Ніч. Святий Вечір. Ціле місто гомонить радощами, а на скраю міста сумно спосеред темряви виринає холодна одностайна будівля, тюрма. Здається, що все тут погружене в глибокім сні. Довгими коритарами ступає поволи там і назад понурий вартівник. Деколи спиняє свій хід, щоб опертися трохи раменами об стіну й трохи передріматися.

У міцно зачинених кватирах вязнів панує темрява. Повітря пересичене випарами численних людей так, що годі віддихати. У брудних кватирах, на твердих прічах спочивають знеможені бліді вязні. Много з них обертаються неспокійно з боку на бік, але не приходить вижиданий сон, що приносить розраду. Від часу до часу даються чути стони хворої людини.

Лише брязкіт кайдан на людях, засуджених на важкі роботи, блудні слова лежачих у пропасниці і рівномірний хід вартівника переривають тишину ночи.

Млаво миготить лямпочка з оливою...

Страшно виглядають закратовані вікна серед темряви. Поза камянними мурами вязниці зарисовуються контури округлих веж. Вежі ще більше виглядають опущені ніж вязниця; не чути звідти ні голосу, ні ридання.

Малі, закратковані вікна навіть у день не пропускають світла через себе, а тепер, уночі, у вежі темно, вогко, самітно; так самітно, що треба аж кричати, щоб почути свій власний голос. Тут чути лише мертву тишину. Мала оливна лямпочка лиш скупо освітлює залізні кругі сходи, круглий коритар і малий столик, на котрім спочиває руками підперте, зівяле, поморщене й жовте лице надзирательки.

Тут спокійно. Вежа спить. На твердих прічах спочивають [illegible], сповиті глибоким сном. Вони певно мріють про Різдво, про золоту волю, про свої дорогі родини, знайомих та про радощі серед них.

Лише одна арештантка під нумером 5 не спить. З її обличчя пробивається дика сила, її очі бухають полумям ненависти й погорди. Скоро проходжується по своїй кватирі там і назад і приспішує свій хід. Опісля, знеможена, задержується; сили відмовляють їй послуху. Приставляє стільчик до вікна, спинається аж до гори, щоби побачити частину нічного неба.

Через густі крати побачила яркі сяючі зірки, а її око, отупіле щоденною одностайністю довкруги, не може відірватися від чудового виду.

Оця ніч, оцей Святий Вечір, що так сумно і страшно представляється тут на вежі, у вязниці; тасама ніч так мило і ніжно всміхається поза кратами, на свободі, на золотій волі.

Там свобода! Там свобідна воля! Так близенько, лише через крати! А там уже й небо погідне й повітря чисте, там життя й плодовита праця.

Очи дівчини загоріли ненавистю. Нічого не бачила, крім голих стін, вузької кватири, прічи й стільчика. Нема ні книжок, ні співчуючого серця, ні живого звуку, хіба лише звук кайданів — залізних кайданів.

Боже, Боже! Ти це бачиш і не поможеш!

Нагло почула неначе божу розраду, звуки коляди, що лунали вгору: „Бог предвічний".

Це гурток хлопців-колядників прийшов під вежу, щоб заколядувати безталанним арештантам.

Бліде лице дрожачої арештантки втиснулося в крати віконця, щоби доглянути божих післанців. Але крати холодні, залізні...

Та на обличчю дівчини спалахнув румянець щастя і вона почала співати разом із колядниками. Холодне свіже повітря обвіяло її лице споза крат, а вітер бавився її чорним волоссям. Вона колядувала. Її голос голос глухим відгомоном лунав серед тишини. Не спинили його ні залізні крати, ні важкі засуви. Він свобідно переносився із одної тюремної келії в другу і приносив вязням радісну вістку: „Бог предвічний народився!"

Заметушилася вся тюрма. Без тямки позривалися вязні з пріч, забрязкали кайдани і з грудей усіх арештантів піднісся могутній спів: „Бог предвічний народився!..."

Задрожав вартівник на цей звук, защеміло в серці надзирательки і мимохіть злучилися їхні голоси з голосами арештантів. Співали хлопці на дворі, співали вязні в середині, співала ціла тюрма.

Скінчилася коляда, замовкли хлопці й пішли домів. Замовкли арештанти, а дівчині нумер 5 зайшли сльозами очи і закрівавилося серце: „Бог народився, радість всему світови, радість людям на волі, а нас тут живцем гребають. Не для нас радість, а жалоба — скарга покривджених хай летить і досягне Всевишнього". І з її груди продерлася жалоба і грімким відгомоном пішла посеред холодних мурів. Вона жалілася на свій глибокий біль, що відбирає віру й надію і видається безконечним. Її спів ставав сильніший, а божевільна туга за свободою мішалася з гіркою скаргою. Утаєна сила в ній пробудилася і її спів ставав кличем боротьби та пімсти.

Серце роздираючий спів арештантки витискав сльози на очах інших вязнів. Під його впливом і враженням коляди багато з них теж гірко заридало. Пісня не вмовкала, арештанти прикладали уха до стін і шпари дверей і надслухували, чи не приходить щось несподіване.

Не пісня „Бог предвічний" була в тій хвилині колядою каторжників; їхньою колядою стала голосна скарга і зойк покривджених, що сягав небес.

Але й жалоба замовкла. Та лише на хвилину, бо із грудей усіх вона виллялася іще сильніше, могутніше. Це гомоніла пісня ненависти, пісня пімсти, пісня каторжників, яких життя й рештки сил зїдають кайдани, тяжка неволя — а все те як нелюдська кара за бажання святої волі.

Вмить заскрипіли залізні засуви. У дверях кватири нумер 5 появилася надзирателька.

— Нумер 5, співати не вільно!

Пісня горя заніміла... Гробова тиша залягла всю тюрму і лише миготячі зірки заглядали через крати і співчували горю каторжників. Мертвецьку тишу переривали хіба тихі зойки із зболілих грудей і невідлучний брязкіт кайданів.

* * *

(Перерібка з російської мови, друкована в різдвянім числі „Свободи" з 1905. року).

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ

Христос Раждається

Христос родився нам! Радійте всі,
Хай оживуть в серцях надії наші:
В хати любов ви братню понесіть,
І єдністю сповніть святині ваші!

Хай не ликує Ірод, що навіки вбив
Добро святе Великого Народу!
Лунає Божий Глас посеред піль і нив,
І кличе нас Зоря до світлого походу!

Не вмре народ! Зоря нова зійшла,
І дивний спів лунає ген, зза світа,
І дзвони бють і сурмить з гір трембіта,
І зарево небес над селами пала...

Великий Сон

Великий сон мені приснився, браття,
Неначе ми у рідній вже землі
Засіли всі до спільного багаття
І глядимо у яснії вогні.

Це так огнем палають наші мрії,
Скидають з себе нищету стару,
Це так в огні куються всі надії
На дійсність певну, правду чарівну.

Десь руки ми друг другу всі подали,
Здоровимо себе із Новим Днем,
Бо наші мрії нині тілом стали,
Новим-святим, очищеним вогнем.

То з боротьби і з нашого завзяття
Святого гніву, бойових пісень —
В чудному сні мені явився, браття,
Воскрес із мрій-з огня Великий День.

Василь Стефаник

Лист

ПОЛІТИЧНИМ АРЕШТАНТАМ-МУЖИКАМ НА СВЯТИЙ ВЕЧІР.

У хаті було так ясно, що баба Грициха виділа кожний палець Іванків, де він до стіни притулився.

Сонце спускалося насамперед на ліс, що стояв на горі перед хатою, на його галузю лишало всі свої дорогі каміні блискучі, а ліс бив проміннями у вікна хати.

І таких їх було багато в хаті, що баба виділа крждіський палець Іванків на стіні.

— Мой, Іване, аби я тебе не виділа більше на лаві. Аді, що ти з стін зробив. По землі собі бігай.

Іванко бігав від порога до стола та возив на нитці колісцятко від ниток, тай казав бабі:

— Не бійтеся, я вже, бігме, не буду.

Коло баби на печі сиділа маленька Марійка з заплетеною кісочкою, як мишачий хвостик.

— Боже, Боже, як народові тісно стало жити, а як свята надійдуть тай нарід таки веселиться — гадкувала собі баба.

Лице зморщене, сині губи, сухі руки, сивий волос — отака баба.

— Ба, вуйко Василь ідуть до нас із Миколом Сименовим, із тим, що в школах він си вчьит.

— Тікай із землі, біжи д бабі на піч.

До хати увійшов Василь з школярем.

— А в вас, мамо, на печи різдво. Вінчую вас счистєм, здоровєм, абисте ще прожили межи нами — віншував син мамі тай цілував у руку.

— Ой, синку, мині різдво не в голові. Я, дитинко, всі дни оплакую і сьвито і будинь — казала баба тай сльози в очах показалися.

— А я прийшов письмо від Федора прочитати, бо вчера на пошті прийшло. Семенів, аді, прочитає.

— Та що приписує, дужий він ци слабує...

Василь витягнув лист з череса, подав школяреві, а цей взяв читати.

„Коханий мій, брате Василю, і ви, мамо.

Клоньнюси до вас на різдво і вінчую вас на ці сьвита. Заколідував бим вам кольидку з кременалу, але боюси, що вітер мою кольидку у лісі стратит тай під ваші вікна не привіє".

Стара мама ебсипалася слізьми, а Василь мовчав.

„Тут арештанти як заколідують, то аж сирий мур розсипає си, аж ржа із ґратів опадає. Як поведут голосом, то аж дозорці наслухают. А така кольида в неволи сумна та страшна. А собі то я в ночи гет чисто нагадав за кольиду. Як ще я хлопцем ходив колідувати, як ви, мамо, мене у тата здовольили, аби пустили у коліду, а потім, як ми парубками вже ходили із скрипков колідувати. Бувало станемо, як ліс під вікном. Колідуємо, а скрипка плаче межи нами, як дитина. Ми ще дуще, а скрипка рівно плаче і ніколи ми її не могли переколідувати. Аді, отепер чую, як та скрипка плакала, таки гезди плаче...

— Ой, сину, сину, тотос діти осиротив — шептала баба.

„Але годинами, мамо, та так мині у цих мурах страшно, що не годен я сам на лужку лежьити тай іду до другого, бо бих умер. Як собі нагадаю за Настю, що вона через мене пішла в землю тай мині діти на нівец осиротила тай кров живцем із серца капає. А крізь ґрати видно звізди. А я на них дивлюси, як вони котрі більші та менші за собов провадьи. І почьитую собі на велику, що це Настя, а на малі, що це Марійка зараз за нев, а це Іванко, а це Василько...

— Тай, синку, не бери ти собі такий великий туск до голови — крикнула баба, якби оце Федір говорив до неї, а не писав.

„Тай все ми си привиджує похорон Настин. Ідете ви, ідут діти за деревищем, ідут люде. А хоругвами вітер носит тай питає:а чоловік цеї жінки де подівся? А подерта хоругва єму все каже: в Станіславі, в кременалі.

— Ой, замурували тьи, сину, у неволи — так зітхала баба.

„Я гадав, аби неправду корчувати, а то вони мене з корінем вірвали, жінку вбили тай діти лишили на волю Божу. Коби ти, брате Василю, і ви, мамо, абисте за мої діти дбали. Аби їм голову у суботу змити, а в неділю білу сорочку аби дати. Аби вони чорні не ходили, аби їх нендза не їла. А найдуще, аби ви, мамо, на найменшу Марійку позір дали. Аби воно маленьке, не слинило сорочки та аби воно не плакало, бо слина у грудці си вжирає. Знаєте, що як сирота плаче, то всі ангели плачут...

— Обчісую я твої діти що суботи, тай сорочки їм перу що тижня, тай пускаю старі слези за водов — відповіла баба.

„А ти брате, Василю, дбай за мої хлопці. Не пускай їх у мішку по дощеви ходити, але ти їм сар-

(Докінчення на стор. 3-тій).

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Народився Бог Предвічний

Святкуємо Свято Христового Різдва.

Святкуємо народини Того, кого послано людству, щоб його спасти, бо, як співається у колядці, „Ой видить Бог, видить Творець, що мир погибає".

Христос-Спаситель уже давно до нас прийшов. Уже багато часу минуло, як Він народився. Але світ ще й досі не скористав з того спасення, яке Він приніс і тому далі погибає. Теперішня світова війна з її страхіттями — це доказ цього. А варварство, в яке попали многі краї й народи через дикий терор, це теж вислід і цього, що диктатори усунули Предвічного Бога, а на місце нього себе поставили.

Ось і тому нема в світі нині правдивої радости з життя на землі. Нема її й в американських українців, що мають ще окрему причину не радіти. Тільки прочитайте те, що є на першій стороні про „Коляду Каторжників", то відчуєте, чому це так. Особливо, як ще подумаєте, що це було тому 40 років, за царату, коли доля каторжників була не до порівнання лекшою від тої долі, що її тепер зазнають десятки міліонів, що їх загнала на Сибір загибати червона московська влада. І який страшний голос розпуки видіставсяб нині з грудей тих міліонів нещасливців, в тому і міліонів запроторених українців, колиб так міг до них дійти голос колядників з піснею „Бог предвічний народився"!

„Нас тут живцем гребають", казали тоді, а що сказалиб нині жертви большевицького Ірода?

З другого боку на першій стороні прочитаєте, як то колядували українські політичні арештанти в Західній Україні за польської влади. І та коляда в неволі була сумна та страшна. Але спогад про неї ще тим сумніший, що ту саму тюрму заповнили теж і „визвольники" українськими арештантами!

Ось таке є наше Різдво. З ось такими спогадами. З ось такою дійсністю.

А проте годі нам святкувати без віри і надії, бож „видить Господь, що мир погибає". Христове Різдво це запорука, що світ не погибне, що нещастя не вічне. Тільки розважмо, що коли так є, що Господь Бог післав свого Сина, щоб став чоловіком і боровся з злом-діяволом, щоб „мир не погиб", то як є з нами, з нашою боротьбою, з нашою посвятою?

В одній американській книжці написано таке: Не шукайте законів, що мають запевнити волю, спокій і щастя вашому краєви, але питайте, які то є чесноти, які треба набути і здійснювати, щоб таким чином запевнити кращу долю свому народови? Різдво Христове нагадує нам, що „видить Господь, що мир погибає", і ратує той мир, бож, щоб його вратувати Бог Предвічний народився. Але той ратунок буде здійснений, коли ми будемо будувати новий лад на християнських чеснотах, і коли вони будуть положені в основу щастя світа. В першу чергу тут в Америці, а далі теж і в Україні. З ось такими побажаннями витаємо наш загал словами:

Христос раждається! Славіте Його!

ЗВІЗДЯНИЙ ПРАПОР

Завдяки звіздяному прапорови звило собі клубок українське життя в Америці. Українці, викинені недолею з рідної землі, знайшли тут місце прожитку, а дотого й можливість задержати те, що було в них найдорожче, та ще могти помагати звідси матеріяльно, морально й політично тому краєви, в якому не було для них місця.

Чогож за те все вимагає від нас отсей прапор, ота американська земля, що нас так щиро приняла?

Складаючи перед американським прапором наше приречення вірности Републиці — чи то тоді, як діставали горожанські папери, чи як діти в школі — ми присягали вірно придержуватись тих засад, що лягли в основу цеї Републики. Тоді всі ми зобовязались дбати, щоби вона надалі остала неподільною і з свободою та справедливістю для усіх.

Оті речі усім нам добре відомі, скаже дехто. Чомуж нагадувати їх у саме Різдво?

Коли нагадуємо, то видно, що є на те причини. Нагадують тепер такі речі навіть старим американцям! І то щораз частіше. Просто тому, що та американська земля, на якій так щасливо живемо, знайшлася тепер у дуже важкому положенню. Вона є далі у такій тяжкій війні, якої вислід заважить глибоко на нас і наших дітях.

Знайшовшися у війні, ми бачимо, що її мусимо виграти хочби тому, щоби далі були забезпечені на цій землі та свобода і справедливість, до яких оборони ми себе своєю присягою забовязали, а які були досі найдорожчим скарбом американського народу та тим фундаментом, на якому та земля багатіла і виростала в найбільшу на світі потугу.

І ще так є, що те, за що стоїть цей наш звіздяний прапор, треба нині обороняти не тільки перед ворогами, з якими воюємо, але й ставити перед очі „приятелів", себто перед очі декого з наших воєнних союзників, що зачинають удавати, що вони не визнаються в тому, за що Америка воює, за яку свободу, за які ідеали.

Тому треба пригадувати, що звіздяний прапор означає теж і віру батьків і будівничих цього краю в те, що через свою свободу і свій демократичий спосіб життя Америка стала останньою надією світа. А це нині навіть більше ясне й виразне, як воно було тоді, коли про це на тій землі вперве заговорили. Треба пригадувати, що Америка не тільки була, але є і нині в цілому світі символем свободи, та що вона ввійшла у цю війну, щоб ще стати і щитом свободи.

Спробуємо ще зясувати ці думки коротко двома голосами, що, на нашу думку, висказують дуже ясно й благородно справжні відчування свободолюбного американського народу, звязані з звіздистим прапором.

Професор Джордж Факс, нагадуючи ідеали батьків краю, говорив у промові, виголошеній в 1942 році в Юніверзіті оф Флоріда на тему „За що боремося", таке:

„Не борімся за гроші. Не борімся за світові ринки збуту. Не борімся за вищий життевий стандард. А борімся — за ідею".

Ми є сильні, могутні, пише другий науковець, покликуючись на слова проф. Факса. Але сила сама всобі — є погана, брутальна і сліпа. Нам треба сили тільки на те, щоб обороняти такий лад, що робить життя людським. І борімся за незалежність інших народів не тому, що як так зробимо, то вони будуть з нами торгувати. Борімся навіть тоді, якби ми до цього і грішми грубо доплатили. Борімся за свободу інших, бо ми такої думки, що свобідним повинен бути світ, в якому мають жити люди. І памятаймо, що на Америку спала тепер величезна, історична світова відповідальність, бо Боже Провидіння, що наділило наш край великими природніми багатствами та свободою, тепер заставило нас до оборони Західної, Християнської Цивілізації. А саме тепер надійшов момент, коли рішаеться, чи та цивілізація вдержиться, чи загине. Щоб вона вдержалась, треба до цього перемоги на полі бою. Але та перемога — це тільки початок до того, щоб світ міг почати розрізняти чорне від білого. Бо якщо має запанувати в світі справжня християнська цивілізація, якщо має настати справжній новий лад у світі, то треба, щоб запанували ті ідеали, що є звязані з присягою вірности нашій Републиці й нашому звіздяному прапорови.

Як цього не буде, то й не буде християнської цивілізації в світі, що її започаткував Той, що у Вифлеемі народився, а якого народини отсе святкуємо.

Ось так розуміємо і відчуваємо наш звіздистий прапор — теж і ми, американські українці.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Микола Чубатий.

МИР ЛЮДЯМ ДОБРОЇ ВОЛІ

Кожного року, стрічаючи Різдво Христове, нам мимоволі на думку приходять слова ангелів, що ними вони витали народження Спасителя світа: „Слава во Вишніх Богу, а на Землі Мир Людям Доброї Волі". Нині, серед розгару найстрашнішої війни, що її людство памятає, говорити між людьми про мир, якось ніяково. Таж цілий світ в смертельних обіймах ворожнечі та ненависти! І то ненавидить не тільки один такого другого, що по противній стороні воюючого фронту, але також не багато є приязни поміж припадковими союзниками, що їх Гітлер загнав в один табор. Назовні приязнь, а внутрі ворожнеча, наставання людини на людину, народу на нарід. І чи серед такого світу говорити про мир людям доброї волі? Немає мира, бо немає у багато людей доброї волі, тільки підступ, облуда, неправда.

Та показується, що саме серед таких обставин ворожнечі людини до людини, а навіть брата проти брата, найкраще приймаються у серцях людських слова про мир, бо за ним стужене серце людське. Прихід Христа на той світ загального мира не приніс, бо не було серед більшости людей другої умовини приходу мира на світ, а саме не було доброї волі. Тому на світі так часто ворожнечі, тому теж війна стала немов конечною потребою людства, яку деякі писателі навіть вважають так конечно потрібною для народів, як для одиниці рухатися, віддихати, жити.

А проте ніхто не повірить в корисність війни; навпаки, її фатальні наслідки моральні та матеріяльні є аж надто очевидні; Війна є злом, є карою та нещастям людства за брак у нього доброї волі супроти ближнього.

На службі ворога.

Та нині хочу звернути увагу на мир не поміж народами, а на мир поміж людьми того самого народу, зокрема на мир домашній серед українців! Українські люди часто люблять нарікати на незавидну долю українського народу. Бідкають над нещасною Україною, а рівночасно не то нічого здебільша не роблять, щоб Україну зробити менше нещасною, але навпаки, самі українці поносять вину, що Україна є притоптаною нацією, що не встигла ще скинути зі себе ворожого ярма та стати хазяїном домовитим у своїй хаті та на своїм полі. Погляньмо нині довкруги себе серед американських українців. Кілько то соток а може й тисяч українців тут на чужій песій службі найстрашнішого ворога України. Кілько то колишніх ніби діячів присипляє Україну нині, коли світ стоїть у вогні, щоб її приспану збудити серед нового марева ще страшнішої неволі ніж дотепер.

Колиб то так деякі українські люди посвятили тільки енергії на організацію власної допомоги, кілько то вони присвячують, щоб помагати ворогови, тоді певно не требаб було нарікати, що Україна нещасна, що вона в ярмі. Так є на жаль нині, і так на жаль було і в минувшині українського народу. Ми нерідко любимо хвалитися, що такі то, а такі славні та вчені українці як Теофан Прокопович чи Стефан Яворський, працювали в Москві, були вчителями та освітителями росіян, а мало звертаємо уваги на це, що їхня праця це була служба ворогові, це була поміч у розбудові тої російської імперії, що волю України задавила.

В чім лежить правдивий патріотизм?

Колиж йде про сам український патріотизм, то він має в собі одну так дуже важну органічну хибу, залишок нашої неволі. Українці ніде правди діти більше ненавидять ворога України, ніж люблять саму Україну. Український патріотизм це не любов батьківщини, тільки безсильна ненависть ворога. Станьте до розмови з пересічним українцем та зачніть з ним розмову на загально-національні справи, то зараз перше слово нарікання в нього: чи ви чули, що пишуть поляки, чи вичитали, що пишуть большевики? Пересічний українець буде гніватися, злоститися, що робить противник, а якось зовсім він тим не інтересується, чи він зробив щось подібне як противник для своєї справи. Звісно, що ні поляк ні большевик не будуть писати в обороні України, не будуть заступати українських інтересів, бо це не їхня справа. Натомісць це справа українця думати, промишляти та робити щось для справи народу, з якого він вийшов.

Ця ненависть до ворога (до речі чогось далеко більша до слабого нині поляка, ніж до потужного нині червоного москаля) увійшла в звичку. Люди це вважають навіть за патріотизм, хоч воно з правдивим патріотизмом не багато має спільного.

Ненависть українця до свого ворожого сусіда використовує постійно другий ворог, не менше грізний для українського народу, та при помочі таки українських людей переводить свої завойовницькі пляни проти України. Візьмім тільки для прикладу відносини серед американських українців. 4 роки використовували червоні велику ненависть українця до поляка, підбехтували ще ту ненависть до „польських панів", щоби за той час тим спокійніше запроторити Західну Україну в червоне ярмо „московських панів комісарів".

Склонність українця проявляти свій патріотизм тільки в ненависти, часто в історії українській приносила більше руйнуючі наслідки, ніж будуючі. Візьмім для прикладу відоме та таке дуже популярне повстання українських мас проти польських панів на Правобережній Україні, так звану Гайдамаччину з 1768 року. Оправдану тоді зрештою ненависть українських мас проти утиску польських панів зручно використовує Москва; та сама Москва, що в тім самім часі остаточно задавила волю на Лівобережній Україні. Розбурхані филі народного повстання українських мас Москва зручно звертає теж проти невигідних для Москви українців. Гайдамаки ріжуть за підшептом московських агентів не тільки польських панів, але також братів українців-уніятів. Гайдамаки нищать теж і василіянські каледжі, що саме тоді вносили велику культурну переміну в Україні. Вони були сіллю в очах Росії, тому Росія змела їх з лиця землі, на жаль українськими руками, збруканими братньою кровю. В цім саме лежить трагедія українського патріотизму, що він кермується більше ненавистю до ворога, ніж палкою любовю до своєї батьківщини та солідарністю всіх українців.

Український патріотизм не раз і не два потрафив зруйнувати ворожу неволю. Але не потрафив збудувати української держави, створити власну хату волі. Киньмо оком на наші ближчі відносини в Америці. Колиб так усю ненависть американських українців проти ворогів України перемінити на моторичну силу національної праці і пустити цю енергію в рух як могутню струю на розбудову українського національного життя, то тоді Український Конгресовий Комітет розпоряджав би не кількома тисячами долярів, але кількома сотками тисячів долярів. Тоді такі видавництва як "The Ukrainian Quarterly" виходилиб (й то під знаком непевности) не що три місяці, але що місяця. Тоді Український Допомоговий Комітет мав би не дві чи три сотні членів, але тисячі членів та не кілька соток долярів, але кілька соток тисяч долярів фондів на допомогу рідним братам.

(Продовження на ст. 4-тій)

Марко Черемшина.

СЛЬОЗА

Скілько разів возьме кріпкий мороз, стільки разів віє холодний вітер й навіває нову верству снігу. Стількиж разів більшає біль і терпіння хворої вдови кравчихи. Вона лежить на твердій постелі, накрита старим сірачком, та лишень сумним стогоном нарікає на студений вітер і мороз, що шпарами стін дістаються до її незатопленої хати. Коло неї порається мала її донечка Маруся, що радаб в кожну хвилину своїй матінці якунебудь полекшу вчинити. Та щож вона годна? Заробити не піде, бо і сили у неї ще нема, а просити милостині, то таки дуже соромиться. А люди, от як люди: кожний собі рад, чужа нужда їм не в гадці.

— Ненечко дорогенька — лебеділа Маруся — нині Святий вечер, а у нас нічого не має і вам не лекше. Якби то красно й любо було, колиб ми ввечір разом пшеничку їли. Хто знає, чи другої діждемо. Передучора ви самі про те згадували, тільки що я плакала, як ви загадали заставити одіж покійного нашого батенька. Мені жаль тої одежі, але коли ви вже кажете, що на весні можна буде її викупити, то вже най і так було би. Заробимо й викупимо, коби здоровля. Позвольтеж мені, ненько, з нею у місто піти і зробити так, як ви казали. Куплю й ті ліки, що люди радили, й на вечерю дещо, і дровець принесу. То буде гарно, ненечко! Позвольте, я борзенько вернуся.

— Та студінь на дворі — простогнала кравчиха.

— Я ваші чоботи взую — хоч великі вони, але я соломою випхаю. Добре- ненечко?

— Як змерзнеш, то вертайся з дороги; то студінь — сніги...

— Не змерзну, золотенька ненько, що мені студінь! Для вас я в огонь піду.

Вже не мучила дальше питаннями хворої матінки, тільки зробила, як думала: Накрила її шматтям, що лишень у них було, взяла батькову одіж і в місто помандрувала. От уже таки добре з полудня. В зимі який вам то день? Сюди-туди обернешся, та й вже вечоріє. Маруся поорудувала, якслід. Вже й домів вертається. Вона радаб зозулею ід неньці поле? тіти, тільки що крил у неї не має. — Поперечними стежками піду, то скоріше зайду — думає собі. А тут сніг засипав стежки, що й сліду не видко. Їй проте байдуже. Вона пішла коротшою ходою. — Сніг йде та йде, а мороз бере дужіше, чим рано. Бідній Марусі тяжко йдеться. Вітер провіває через її діраву, стару свитину і неначе приліплює пекучий мороз до самого тіла, а збиточник-сніг сиплеться в її подерті чоботи. Щоб ще лишень через широкий луг перейшла, та й вже дома, вже коло своєї неньки. Та щож! Вона втомилась. На її чолі виступив піт і в тій самій хвилині замерз на чорних бровах. Бліде її личко посиніло, а ніжки не змогли дальше сніг відгортати, затерпли. Вона стоїть на одному місці, а їй здається, що вона все ще йде. Дрижачий голос, що став вириватись з її гортані, то був її плач. З її синіх оченят потекла одна велика сльоза. Якийсь тепленько приодітий чоловік перейшов випадково коло неї й не поратував. Камінне серце в нього було. — „Не відпочивай, бо ніч тебе зайде у твому ледарстві" — сказав він та й пішов дальше, значить не доміркувався М а р у с и н о г о безвихідного положення. — Її ридання стає що раз тихіше. Студінь для неї меншає. В її серці робиться гарячо, любо... Вона бачить перед собою неньку і хотілаб її своїм гарячим серцем нагріти. Ручками обіймає вона її за шию та й просить: „Ненько моя, нагрійтеся теплом мого серця, а лекше вам стане".

Хмарне небо вже уповилося чорним покровом. В селі радість, гомін. Вечірні світла так сяють на багатих столах. Різдвяний ангел став літати від хати до хати з дарунками на крильцях. Сніг йде та й іде, а білі його пластинки танцюють собі у повітрі. Ангелові про те байдуже. Його ні вода, ні вогонь не береться. Тому чимало здивувався, коли нечаяно побачив на своїй ніжній ручечці велику білу пластинку снігу.

— Ти маленька білявиночко! Що ти є таке, що відважилася на мою руку сідати? Твої посестри не вчинилиб того ніколи.

— Я не звичайна пластинка, я сльоза.

— Сльоза?! — повторив ангел.

— Я сльоза вбогої дівчинки Марусі — говорила дальше пластинка.

— Тої Марусі з синіми очима?

— Так. Ті сині очі зронили мене он там в полі серед снігу. Студений мороз заморозив мене, а буйний вітер заніс мене сюди. Маруся лежить на снігу, замерзає небога. Поратуй її ангеле! Цеж вечір радости, не смутку, терпіння, смерти!

— Добре, зараз — відказав ангел.

Він прошептав щось вітрові і полетів собі дальше. Послушний вітер поніс чим скоріш пластинку до хати того багача, що бачив у полі безпомічну Марусю та й зганив її ще лихим словом. Багач той якраз вийшов тоді на подвіря, щоб повеліти слугам внести житняний сніп до хати. Вітер приліпив пластинку на його лице. Він увійшов з нею до хати. Зачалася вечеря. Стіл аж гнеться під тягарем страв та напитків.

Пластинка схопилася і потекла сльозою прямісенько в пугар, що в нього наливав собі вина господар-багач. Він випив налите вино, а з ним і Марусину сльозу.

— Недобре це вино — сказав він — навчу я того купця, яке вино мені дається! — Сказав та й посумнів чогось то.

А родина пе те саме вино та нахвалитися не може.

Нараз встав багач від стола та й вийшов з хати.

Вже з пів години минуло, а він ще не вертається.

— Де отсе пішов батько? — питаються себе здивувані діти й мати. Не знають. Аж ось і надходить він та й не сам. На руках несе дівчинку, мов мерця якого.

— Це Кравчишина Маруся — каже він до родини — трохи що не замерзла на полі в снігу. Я бачив її, як вертався з міста. Стояло біднятко, а я думав, що відпочиває. При вечері, зараз таки по тім клятім вині, вона мені привиділася умираюча. Мене заболіло за нею серце, тим і побіг я на те саме місце, де я перше її бачив. Прибігаю, а вона вже й не говорить, тільки ніби стогне, ніби плаче та й то вже останніми силами. Нумо діти, розморожуймо її.

— У другу хату понесім через сіни, там холодно, а тут у теплі годі розморозити — порадила жінка.

На другий день рано сиділа Маруся коло своєї неньки у затопленій багацькій хаті і розповідала, як орудувала в місті.

Зворушений багач занявся хворою вдовою, як би своєю матірю. До себе враз з донечкою забрав і хліба й до хліба всього дав. Хвора Кравчиха трохи підвелася з ліжка. Вона об усім дізналася від багача. Її очі сльозами зайшли. То сльози радости й жалю! А Маруся обіймає матір та й щебече біднятко:

— Ненько дорога! звідки це для нас добро взялося? Чи не сон це?

— Ні, дитинко, то твоє добре серце заподіяло цю людську ласку.

— А я неночко, сон мала, щодесь то моє серце гаряче, гаряче, таке гаряче, що вас ним я хотіла загріти.

— Тиж і загріла ним мене, любочко моя дорога, сиза.

І досі ще ніхто не знає, що то все зробила Марусина с л ь о з а.

СВЯТА ВЕЧЕРА В СВІТЛІ ВІДЖИВНОЇ ХЕМІЇ

Мене. нераз цікавило питання, наскільки страви, приготовані на Святий Вечір без мяса й молочних продуктів, відповідають вимогам віджиної хемії (NUTRITION). В теперішних часах знавці віджиної хемії звикли говорити, що коли людина пе денно два горнятка молока, їсть одно яйце, шматок мяса, два куски пшеничного хліба, бодай дві зеленини, бараболю, бодай два свіжі овочі — тоді вона може бути певна, що її пожива має всі потрібні складники поживи й зайвим для неї клопотатися вітаміновими пігулками. А тут у нас Свята Вечера зовсім пісна! Якжеж мається справа з нашою традиційною поживою? На це питання хочу відповісти аналізою тих страв, що подавали мої батьки в моїх рідних сторонах в околицях Перемишля.

Звичай і приправи без сумніву різняться від хат до хат й від господині до господині; тимбільше треба сподіватися різнородності на заході України коло Львова, чи на сході коло Киева, або на Волині, чи Карпатській Україні. Але без огляду на спосіб приправи даної страви: її підставова якість та сама. Мабуть не обійшлосяб на Святий Вечір без борщу, риби, голубців, пирогів, чи куті, що займають першорядне місце. Ці страви самі наповнилиб голодного чоловіка, що постить цілий день, терпеливо вижидаючи першої зірки, коли по звичаю Свята Вечера починається. Колиж взяти під увагу додаткові страви, що доповняють число дванадцять у память дванадцять апостолів, то немає сумніву, що ніхто не встане від стола голодний.

Коли тепер стоїть передімною картина з перед десятки й кілька літ, моя душа наповняється тугою й болем. Тугою, що тут на американській землі нема того духа, що гостить у хаті на Свят Вечір у рідним краю; жалем, що тепер мої рідні може не мають одної теплої страви, коли тут так усього багато. Скільки господинь дійсно приготовляє безмясну й безмолочну страву? Як часто можна послухати нарікання на пайкування деяких продуктів, коли стільки поживи різного рода можна подибати майже в кожній крамниці!

Та вертаймо до настрою й Святої Вечері по тім боці океану. По молитві батько ділиться з матірю і дітьми проскурою з медом (у іншій хаті кутею), складаючи при цім святочні желання. Після того старші одержують чарочку горілки, а діти вино. В нас напиток була рідкість і тому принята з дійсним святочним настроєм. Із медичного боку це не був лихий звичай. Недавно лікарі Рачестерського Університету висказалися, що горілка побуджує до активності в тілі вітамін А, що витворює в тілі відпорність проти деяких слабостей та зараз. За напитком родина забирається до чоснику, потираючи зубець зі солею об тверду шкірку свіжого разового хліба. В неодній хаті „свята ростина"-чосник має місце на чотирох рогах стола на знак охорони перед злими духами, або щоби зараза не чіпалася, але в нас чосник таки їлося. Й диво, що в обидвох випадках вірування в лічничу силу чоснику має дійсний науковий підклад. Хоч людство знало й вживало чосник здавен-здавна, сьогоднішна медицина не закинула вживати його як ліку. Хоч би згадати такі випадки як уживання для поменшення тиснення крови, чи при недузі, що її звуть звапніння жил. Спасенний вплив чоснику виказався при деяких хворобах викликаних бактеріями, як ось хронічний кишковий катар, задавлений послаб (розвільнення), а то й при азійській холері й туберкольозі кишок. Останніми часами винайдено, що не лиш чосник, але цибуля й їм подібні ростини з гострим запахом мають у собі бактеріовбивчу силу.

Та вертаючи до вечері, другорядне місце займає маринований оселедець із цибулею, або студена риба з хріновою підливкою (сосом). Квас (росіл із квашеної капусти) з грибами й рижом є третьою знаменитою стравою. А яка то здорова юшка з природними квасами й своерідним смаком! У парі з нею йде квасна капуста й варений горох із присмаженою на олію цибулею. Часом мішанина обоїх зливається в добру цілість. Борщ із ушками (маленькими варениками, начинюваними грибками) завжди тішиться популярністю неменше від вареників із квашеної капусти, бараболі, сливок, або повила. Вареники з грибовою мачанкою, хто любить гриби, дійсно знамениті. В Україні напевно подали би печені пиріжки з капустою, грибками, бараболею, маком, або оріхами. (Тісто на печений пиріг розчиняється на дріжджах і по приготованні з начинкою печеться в печі, або рурі на вимащеній бляси). По цих стравах годі сподіватися багато місця на голубці з рижом, або гречанної каші. Але, що годилося їсти з початку без пакімства, а далі все, що мати подавала, то не було іншого вибору, як їсти все зі смаком. Кутя з медом і маком, смажені пампухи, варені сушені овочі: сливки, яблока й грушки та оріхи належали до другої частини вечері й можна їх зачислити до ласощів, хоч їх віджина вартість не менше важна від страв повищих.

Мимоволі застановляюся над штукою приправи. Уживаючи виключно олію як товщу, цибулі, чоснику, перцю, соли, хріну, запашнього коріння й зеленими та природних квасів господиня виказа не лиш здібність артиста, як приправити, щоби страва була смачна, але й наукове значіння, бо її страви є здорові, хоч без мяса, масла, сира й молока й зовсім вдоволяючі щодо вимог модерної кухні. Щоби фактами доказати мої твердження я подаю приклад і числа аналізи.

Пожива, що її споживаємо, має різні складники й вони ділятьcя на наступні головні групи: вуглеводні, товщі, білковини, мінеральні соли й вітаміни. Часто зараховують до них воду, що становить дві треті ($^2/_3$) ваги людського тіла. Вуглеводні й товщі це головне джерело, з котрого людський організм черпає силу й тепло. Тепло, що пожива дає по травленні, можна міряти одиницями, що звемо кальоріями. Страви, що чоловік споживе підчас Святої Вечері в наступній скількости: кусок оселедця або риби, 2 кришки чорного хліба, тарілку квасу капустяного, тарілку борщу, пів горнятка гороху, 4—5 пирогів різного рода, 3—4 голубці, мищинку куті, 2—3 пампухи, мищинку варених овочів і 4—5 оріхів — дадуть 3,860 кальорій. За різними авторитетами чоловік, що важить 154 фунти (70 кг.) і провадить досить активне життя, потребує яких 2,800 кальорій. Отже Свята Вечера дає вдоволяючу скількість. Білковини находяться в цілім організмі людини й вони потрібні до будови й росту тіла, а також до направи й росту нових клітин в разі недуги й знидіння старих клітин. З мінеральних солей згадаю лише кілька важніших, а це вапно, фосфор і залізо. Вапно й фосфор потрібні до будови кістяка й зубів, а залізо є складовою частиною крови. Функції вітамін численні, але про них можна загально сказати, що вони потрібні для правильного розвитку й підтримання нормального життя й здоровля людини. Їх відсутність у поживі або недостаточна скількість спричиняє симптоми нездоровля, або недуги. Вертаючи до аналізи, коли взяти, що 28 є вистарчальна скількість різних складників у щоденній поживі, то страви Святої Вечері матимуть такі числа: білковини — 36, вапно — 26, фосфор — 33, залізо — 59, вітамін А — 38, вітамін Б (один) 111, вітамін Ц — 63, вітамін Б (два) — 42. Повищі числа вказують, що пісна страва, а це без мяса, масла, сира й молока з виїмком вапна (в дійсності маленька різниця) не то що вдоволяє запотребування (число 28), але ще його перевищає. Ясне, що безмясна кухня, в якій віджиляється переважно наш нарід, є здорова. Чоловік, що рубає дрова, потребує більше, але він пропорціонально й зїсть більше. Правда, Святої Вечері не подається кожного дня, але головні страви то пересічна пожива нашого чоловіка. І тому саме може зацікавити нас з тої точки.

З повищих думок ясно, що українська кухня то кулінарна лябораторія, а господиня, що приготовляє українську страву, це альхемик, артист двацятого віку. В середновічних часах альхемики надаремне старалися відкрити посередника, що дав би їм змогу переміняти метал у золото, або чинника проти всякої недуги й вічного життя. Чого альхемики не вчинили, українська господиня доконує, бо вона виховує здоровий нарід через своє варення, якою вершком є Свята Вечера!

Марія Л. Семенцина.

З ІСТОРІЇ РІЗДВА—У НАС І В ІНШИХ

З поганських часів.

Коли ми говоримо, вже по старій звичці, що багато українських різдвяних звичаїв сягає дохристіянських часів, ми часто думаємо при тому, що це тільки в нас таке. Та перегляд звичаїв інших народів покаже нам, що й в них таке саме.

Наприклад лондонський тижневик „Обзервер" писав кілька літ тому, що кілька століть передше в Англії ціле Різдво було до того повне поганських звичаїв, що всі просто вірні й священники робили собі жарти зо своєї віри, як це колись у поганськім Римі робили жарти з поганської віри підчас свята в честь бога Сатурна. „Це є признакою Різдва", писав той часопис, „як взагалі Христіянства, що воно перебрало все, що воно похваляло в поганських культурах і в поганській забаві". Щойно як пуритани повели спеціяльну пропаганду проти цих поганських звичаїв, почали їх закидати.

Клопоти з дарунками.

Хто має клопоти з дарунками на Різдво, той певно згадує про старі й добрі часи в старім краю, коли він не потребував купувати нікому дарунків, а як давав, то давав їх цілій родині, а не поодиноким особам.

З описів Різдва по чужих краях у давніші часи видно, що й в них Різдво давати особисті дарунки це розмірно новий звичай. Назагал усюди в Різдво люди вдоволялися загальною забавою всіх, що видно мала на цілі розвеселити, на скільки це можливо, той сумний час, яким є вершок зимової пори. Через те в старій Британії Різдво перемінялося, як каже відомий письменник Айвор Бравн, в одно Свято Дураків, підчас котрого просто кожна людина ставала веселим актором, що хоче розвеселити й себе й інших, як тільки найкраще вміє.

Різдво й погода.

Кількo разів старший чоловік почне говорити про Різдво, стільки разів можна почути нарікання на нинішню погоду й порівнання її з давною. Ой, що не кажіть, уже нині такої зими нема, як то колись була. Як бувало возьметься коло Різдва зима, то вже зима. Сніги глибочезні. А морози... з дому носа не показуй. Під ногами скрипить... і так далі.

Але погляньмо в чужі часописи в Різдвяний сезон, і там побачимо подібні згадки про добрі часи, глибокі сніги й люті морози. Тільки війна цього року дещо припинила ці спогади.

Дід і ялинка.

Нема образка українського Різдва без „діда", себто снопа збіжа, що стоїть через увесь Різдвяний сезон у почесному куті хати. Здавалося би, виїмковий український звичай.

На стільки йде за „діда", може (хоча й це певно непевне), але не виїмковий, коли взяти під увагу святі ростини взагалі. В українців є сніп збіжа, а в інших народів е інші святі Різдвяні ростини. В Америці наприклад загально признають аж дві такі ростини: ялинку й омелу („мизелтов"). Ялинка родом відай з Німеччини, а омела прийшла від келтів, що в глибоку старовину замешкували Англію.

Коли звірі говорять.

За українськими народніми віруваннями, на Різдво німина говорить людською мовою. Вона, бачте, все розуіме, що людина говорить, але сказати може свою думку про це тільки раз у рік.

Англійські письменники від багатьох літ пишуть у Різдво оповідання про те, як то в різних безсердечних людей у Різдво заговорило серце. Іншими словами, в Різдвяних оповіданнях англійців і американців теж говорять звірі, тільки що це звірі в людській подобі...

Різдво в Америці.

У Різдвяний сезон пишеться звичайно по американських часописах про Різдвяні звичаї різних імігрантів. Провідною думкою таких описів є обсервація, що святкування Різдва в Америці збогачене культурними запозиченнями з різних культур, привезених сюди іміґрантами з різних країв світа.

Здавалобся, що аж тут Америка своєрідна й інакша від України. Тимчасом професор Александер Гас назвав Україну в своїй статті про Різдво в місячнику „Антропос" чарівницьким казаном всіляких культур і народів ще з преісторичних часів. Мовляв, у тому казані кипіли культури різних народів і переварювалися на своєрідню культуру українську.

Та хто знає, чи таке не діялося з культурою й інших народів, хоча може не в такому ступні.

С. Мусійчук.

ЛИСТ ВОЯКА НА РІЗДВО ДО ДОМУ

Моя кохана, люба нене,
Батеньку, сестри ви мої,
Нині, в Свят-Вечір, ви за мене
Згадаєте там при столі.
І я про вас отут думаю
І думкою лечу до вас;
Різдва на фронті тут не маю...
Тут бій... Різдво... та не для нас.
Я знаю: нині міліони
Світел заблисне у вікнах,
Полинуть пісні в різні тони,
На честь Дитятка у яслах.
Будете й ви колядувати,
Желати будете ви нам...
А тут гармати будуть грати,
Желати всім нам — воякім.
Співай же нене й сестри любі,
Желай їм батьку, потішай!
Простіть, що з вами я не буду!
Широкий світ, далекий край...
Моліться Богу, сестри милі,
Молися нене й батьку мій,
Бо тут бю ворог, грізні хвилі,
Команда. Йду у новий бій!
Христос Родився! Ви славіте
Його! Співайте коляду.
Віру й надію в Нім кріпіте.
Війна скінчиться: Я прийду.

Українсько-Американський Допомоговий Комітет.

Усі членські зголошення та жертви посилати до:
UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

АДРЕСА КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ:
UKRAINIAN CANADIAN COMMITTEE
711 McIntyre Building,
Winnipeg, Manitoba, CANADA.

ЗАМІСЦЬ СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ

Замісць висилати святочні побажання рідні та знакомим складають на Українсько-Американський Допомоговий Комітет по $10: Микола Мурашко, Дмитро Галичин, Роман Слободян, Лука Мишуга; по $5: Омелян Ревюк, Степан Шумейко, Семен Демидчук.

ЛИСТ

Політичним арештантам-мужикам на Святий Вечір.
(Докінчення зо стор. 1-шої)

дачинки поший. Навчи їх на розум, аби й я, а не пусти попід плоти. Зроби з них ґаздів тай наказуй, аби свого тата тай маму не забували, бо їх тато не був лайдак, але своє право тримав . . .

— Ой Федоре, не пустю я твої хлопці попід чужі плоти, але навчу їх, як рідні — вже Василь казав.

„А ту ниву під ланом засійте пшеницев, бо то добра нива, недавно гноєна. Тай робіт так, аби моїм дітям кривди не було, бо я маю таку гадку, що відци я вже не годен вийти. Тай припишіт до мене гет за все, що си дома діє.

„Клоньню си до тебе, брате, тай до вас, мамо, тай до дітий моїх. Федір".

Баба ревно плакала, а обоє діти за нею.

— На ко тобі ґрейцірь, на ко, але не плач. Аді, чуєш, що дьидя каже, абис баби слухав, абис не пустував.

Казав оце Василь до Іванка тай дав йому новенький ґрейцар.

Син мамі.

— Васильку — каже мати — кожного разу, як ти наробиш мені клопоту, мені сивіє один волосок на голові.

— Ану, подивіться мамо на бабуню, таж вона вже ціла сива. А хтож то їй тільки клопоту наробив?

Як позбутися гостей.

Чоловік: — Ох, як страшенно болить мене голова. Чи не можнаб яким способом позбутися гостей?

Жінка: — Щож робити, не можу їх вигнати з дому.

Чоловік: А як би ти спробувала заграти на піяні?

РІЗДВО В АМЕРИКАНСЬКІМ ПИСЬМЕНСТВІ

Один американський письменник завдав був собі в 1937 році труду почислити писання про Різдво, що були появилися перед Різдвом того року. Показалося, що в американських місячниках за листопад і грудень 1937 року появилося 130 статей та оповідань, що оберталися довкола Різдва. Крім цього в Різдвяному сезоні випущено на книгарський ринок 28 різдвяних книжок. Тому письменник і назвав Різдво найпоплатнішою письменницькою темою. До такого ступня розвою прийшла різдвяна американська література не відразу, а постепенно.

Кажуть, що перший американський літературний твір, що обрабляє тему Різдва, появився десь на початку минулого століття, і має в собі признаки англійського кольоніялізму, бо автор не описує, що діється в Америці, а з тугою за Анґлією описує різдвяні святкування, які він оглядав колись в рідньому селі в Анґлії. Згадується в тому описі вечеру перед Різдвом, що нині серед анґлійців вже вийшла зо звичаю далі різдвяні танці, колядників, богослуження й різдвяні забави селян.

Замітно, що як Америка видала зо себе вже визначних письменників, вони не присвячували більшої уваги Різдву. Правда, найбільший письменник Америки з часів Революції Вашинґтон Ервинґ згадував з чуттям про Різдво, але не робив його головною темою ніякого літературного твору. Дехто пояснює це тим, щи в Америці ще не витворився спеціяльно американський спосіб святкування Різдва. Американці тих часів це були люди різних культур, часто відмінних і розбіжних, і святкування Різдва прибирало в них різні форми. Серед таких умовин письменникови було важко вдарити в одну нуту, яка була би зрозуміла всім. Доперва як в Америці виробилося менше-більше однакове святкування цього свята, почали в Америці появлятися літературні твори про Різдво. Причинився до цього певно приклад анґлійської літератури, в котрій великий повістяр Чарлс Дикенс створив немовби первовзір різдвяної літератури.

Американське Різдво остаточно сформувалося своєрідно. Підчас коли українське Різдво це типічно селянське Різдво, американське Різдво це свято середньої кляси: в ньому вже не видно багато впливу природи, а переважає в ньому суспільний вплив. Нема в ньому теж такого впливу родини, як у селянськім Різдві. Зате наймогутнішим впливом є вплив гуманітарної ідеольоґії й бизнесу. Йому навіть загрожує комерціялізм.

Перші американські твори, спеціяльно присвячені Різдвови, представляли ще Різдво на різні провінціональні способи. Видно, Різдво було інакше на півдні, а інакше на півночі, а ще інакше на заході. Доперва зчасом письменники почали малювати Різдво так, щоб його відчули однаково люди з південних і люди з північних стейтів. Одною такою спробою є оповідання Томаса Нелсона Пейджа під наголовком „Як Капітан святкував Різдво". У цім оповіданню сніговиця в саме Різдво задержує залізничий поїзд на широкій долині Шенандову. Кондуктор поїзду з конечности береться святкувати Різдво на поїзді. Він приготовляє між іншим різдвяний напиток і підносить два тоасти: „Перший: за здоровля моєї жінки! Другий: за здоровля моїх приятелів: усего людства!"

Через довгий час тішилося популярністю оповідання відомого письменника Брета Гарта: „Як Санта Клос прийшов до Симпсонової коршми". Як інші оповідання цього автора, так і це малює західні стейти: Малий хлопчина занедужав перед Різдвом на комбінацію різних недуг. У горячці він маячить про „Сенді Клоса"; цей нібито білий, нібито чайнамен, влазить коминами на Різдво до хат і дає дітям дарунки. Хлопчина не знає, чи правда це, чи тільки хтось йому наговорив, аби з нього посміятися. Зачув про це Дик Булен і їде двацять миль до купця, купує дарунки для хлопця, і вертається до коршми, обдертий, обезсилений, з одною рукою відмороженою. Він мліє на порозі, але „поволи потім приходить ранок і румянить далекі горби довкола теплом мягкої любови".

Немалою популярністю тішилися довго оповідання Марії Вилкинс Фрімен. Їх тлом є звичайно Нова Анґлія. Тут уже люди осілися на добре, і святкування Різдва прибрало вже тверді форми. Діти ждуть, що на Різдво їм наповнять подарунками виставлені ними на комині пончохи. Та рубашні старші люди часто справляють дітям болючі жарти, які, на щастя дітей, інша стариня повертає в користь дітей.

Ново-анґлійське Різдво з часів своєї молодости малював теж Юджін Філд. В одному з тих оповідань малюється, як навіть чорт не потрафив опертися загальній атмосфері любови й милостині. Бачучи загальні приготовання до Різдва, він висміває їх у своїй промові як чортівські засоби обдурювання людей, але потім, стрінувшися з жебраком - хлопчиною, що просить його милостині, чорт, не маючи під руками готового дарунку розвеселити хлопця, виймає з кишені ножа й врізує собі кусок сурдута, аби дати жебракови.

Інші письменники почали залюбки вживати різдвяної теми для своїх оповідань. Число їх ставало щораз більше. Малощо не кожний більший автор має таке оповідання. Багато з них обрабляли як тему чудотворне сповнювання різдвяних бажань дітей, інші обрабляли тему різдвяного пожертвування. З них за примірне американське різдвяне оповідання вважається оповідання Вилйема С. Портера, що підписувався О. Генрі, під наголовком: „Дар мудрців". Дела й Джим люблять одно одного. Кожне хотіло би дати другому якийсь гарний різдвяний дарунок. Джим продає свій улюблений золотий годинник, аби купити своїй любці збірку гребенів, що так пасують до її прегарної коси. Дела втинає собі волосся, аби його продати й за одержані гроші купити Джимови дармовис до його годинника. І так одно робить другому дарунок, який другому вже не може придатися, а всеж таки „з усіх, що дають і дістають дарунки, вони є наймудріші... вони мудрці".

На переломі девятнацятого віку було багато оповідань, що малювали дітей-нуждарів, перед котрими на Різдво стояло питання: звідки прийде їм дарунок у це Різдво? І це питання різні письменники розвязували на різний спосіб, відповідно до своїх фантазій та суспільних переконань. Як у середині другого десятиліття нового віку прийшла світова війна, зявилося багато різдвяних оповідань, у яких темою було: як погодити з Різдвом боєві окопи? Не диво, що багато пробувало погодити ці противенства на дорозі до стаенки під Вифлеємом. Скінчилася перша світова війна, і повоєнний добробут теж відбився в різдвяних оповіданнях, як в трицятих роках велика американська депресія. Цих оповідань одначе тепер намножилося так багато, що вже навіть подати побіжно загальні теми стає неможливим. Серед цього навалу всеще встає память старих клясичних американських оповідань, з котрих найбільше тривалє враження робить „Дарунок мудрців".

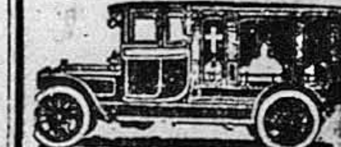
У цей спосіб давня старина обєднується з найновішою новиною. На старій основі сперед майже двацяти століть тчеться образи нового життя, в котрих здається взори всі нові, а через котрі прецінь усе просвічується стара основа, християнська традиція Христового Народження.

(Докінчення зо сторони 2-гої)

Колиб так ці всі, покутні розмови на тему, які то злі наші вороги, перемінити на могутній голос американських українців в обороні подоптаного права українського народу в Европі, колиб так тисячі зібрань заняло позитивний голос в обороні України, колиб так на сторінках великої американської преси появився і раз і другий грімкий голос вільних американських українців проти поневолювання України, тоді не треба булоб нарікати на ворогів. **Український патріотизм мусить зробити основну ревізію та свою енерґію пересунути з безсильної ненависти ворога, на позитивну горячу та постійну любов України.** Тоді такий патріотизм мусів би найти подив та пошану людей посторонніх та приніс би скорше бажану нам ціль — визволення України. На додаток такий патріотизм відповідав би вповні духови нашої прастарої української цивілізації, бо він був би патріотизмом в обороні української правди людей доброї волі в дусі Христового Різдвяного клича: Слава во вишніх Богу а на землі мир людям доброї волі.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ТАРЗАН, ч. 1104. Повалений ворог.

Як вояк стріляв, Тайґо кинувся до Тарзана, саме на лет кулі.

І так дивним збігом умовин бестія, що збиралася вбити Тарзана, врятувала йому життя.

Тоді Хвана крикнула: „Не стріляйте на Тарзана! Він нас вирятував від горилів".

„Як так, то все скінчилося гаразд", сказав сержант радісно. „О, ще ні", сказав Тарзан.